

Karja izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob polu enajstih dopoldne. — Naročnina s dostavljanjem na dom ali po pošti K 1.50. Posamezna številka 6 v. Letna naročnina K 18.—, polletna K 9.—, četrtletna K 4.50. — Za inozemstvo K 30.—. — Naslov: Upravništvo „Zarje“ v Ljubljani, Šelenburgova ulica št. 6, II. nadst. Uradne ure za stranke od 11.—12. dopoldan in od 6.—7. zvečer. ::

ZARJA

Posamezna številka 6 vinarjev.

Uredništvo v Ljubljani sprejema vse uredniške rokopise, ki jih ne vrača. — Upravništvo sprejema naročnino in inserate. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Cena inseratov: Enostopna pettivrstica 20 vin., pogojni prostor 25 vin., poslana in razglasi 30 vin. — Naslov: Uredništvo „Zarje“ v Ljubljani, Šelenburgova ul. 6, II., uradne ure za stranke od 9.—12. dop. in od 1/26.—1/27. zv. — Reklamacije poštne proste

Štev. 117.

V Ljubljani, v ponedeljek dne 22. oktobra 1911.

Leto I.

Dvomljiva sreča.

Baron Gautsch je danes še srečen mož. Ali če bi hotel strogo izkušati svojo srečo, mu ne bi bilo treba po starogrških vzorih metati prstanov v morje. On jih ne bi našel v nobenem ribjem trebuhu, čeprav je njegova dosežanja sreča zelo podobna Polikratovi v tem zmislu, da si je ni zaslužil sam. Zato tudi go-pod baron ne ve, kaj bo jutri z njo.

Kajpada: Zakulisno mešetarstvo kaže doselej, da bo dobil večino, ki jo išče v državnem zboru, pripravljeno, da izvrši njegova naročila in predloži račune ljudstvu v plačilo. Zelo sumljivo se pehaio meščanske stranke okrog vladnega korita in odlašanje glasovanja o mesnem vprašanju je najslabše znamenje za za te stranke. Pa tudi baron Gautsch ne more misliti, da je to posebno dobro znamenje zanj. Če Mladočehi in nemški nacionalci še danes ne vedo, kako naj glasujejo o predlogih, ki se tičejo argentinskega mesa, tedaj ta nevednost gotovo ne izhaja iz nepoznavanja predmeta, temveč vsakdo mora razumeti, da drže svoje prepričanje kot kupnino v rokah in da jim vest dopušča glasovati za meso ali pa tudi proti mesu; vest jim bo ukazala glasovati za ljudske potrebe in energično odbiti vsak nov napad na življenske interese narodov, če se barantija za ministrske sedeže ponesreči; vest jim bo zapovedala glasovati za „pravne nazore“ Gautscheve, če se po svojih željah pobotajo za portfelje.

Za volilce je igra, ki se zdaj vrši za spuščenim zagrinjalom, jako poučna. Oči imajo ljudje, da vidijo, ušesa pa, da slišijo; če jih imajo tudi volilci za te namene, tedaj se v teh dneh lahko imenitno prepričajo, da so obljube meščanskih kandidatov v dobi volitev prazne pene, ki kažejo v solnčni svetlobi pol minute vse mavrične barve, ki pa morajo popokati hitreje nego človek zazeha.

Gospodje poslanci so bili poslani v državni zbor z gotovimi nalogami. Po shodih so razvijali idealne in realne programe, po katerih so imeli volilci soditi, če morejo dati svoje glasove gospodom kandidatom in kaj smejo pričakovati od njih. Zdaj imajo gospodje svoje mandate v žepu; programe pa tudi — in prav nič jim ne prihaja na misel, da bi vsaj pogledali, kaj je tam zapisano. Prišel bo čas, ko jih bodo zopet potegnili iz žepa; ali sedaj bi jih take reči preveč ovirale pri ministrskih kupčijah, pa je bolje, da ostanejo tam, kjer so. Kajti kdor hoče sedeti na ministrskem fotelju, ne sme misliti na to, kar je obljuboval svojim volilcem, temveč na „slavne državne potrebe“. V Avstriji velja načelo, da ministri ne služijo ljudstvu, temveč „državi“; in država je za nje vse kaj drugega kakor ljudstvo. Vpričo volilcev so kandidati z ogorčenjem

kritizirali velika bremena, ki se nakladajo davkoplačevalcem in prebivalstvu sploh; v vladno večino pojdejo stranke pomnoževati ta bremena. „Premalo je rok za delo“, so pravili po shodih zlasti na kmetih; v ministrsko spremstvo pojdejo jemati še več mladih rok in njih lastnike vtikati med rekrute.

Poučno je to za volilce in tisti, ki so bolj pozabljeni bi dobro storili, če bi si take stvari zapisali do prihodnjih volitev.

Poučno pa mora biti tudi za barona Gautscha. Ozirajoč se po vrstah meščanskih parlamentarcev, mora spoznati, da so vsi sposobni, da se mu zapišejo, ali da ni med njimi ne enega, ki bi mu sledil iz prepričanja.

Mogoče je, da se kupčija sploh ponesreči. Kajti pri tej igri se spekulira kakor na borzi — na hausse in na baisse. Visoki političarji, ki so se učili od Bismarcka, pravijo temu: Imeti dvojno železo v ognju. Poljaki delajo na vse pretege, da bi sešili večino za Gautscha, delajo pa tudi, da bi sestavili večino eventualno proti Gautschu. Dvoje duš živi tudi v nemškonalninskih prsih: Navdušeno bi radi podpirali Gautscha in navdušeno bi postavili drugega na njegovo mesto. In ker gre kupčija za „rekonstrukcijo ministrstva“, pri kateri morajo neizogibno nekateri gospodje vstati, da morejo drugi sedeti na njih mesta, se ni čuditi, da je tudi med ekselencami bržčas nekoliko takih, ki ravno ne stiskajo palcev za uspeh Gautschove kupčije.

Kljub temu je mogoče, da pojde nazadnje vse po loju in da dobi ministrski predsednik večino, ki jo potrebuje, če hoče živeti kot načelnik vlade. Tedaj mu bodo seveda čestitali z desne in leve, ujemu pa se bo zjasnil obraz. Toda po krivici. Zakaj tisto uro se bo poslovala sreča od njega in kriza, ki izbruhne morda mnogo pozneje, se bo začela pripravljati tisto uro. Baron Gautsch bo imel tedaj večino, na katero se bo lahko trdno zanašal vsak dan za štiriindvajset ur. Pa zgodi se mu lahko celo to, da bo jutraj ponosno zrl na močno, združeno armado, opoldne pa se mu vsa vojska izpremeni v dezertarje.

V klubih se kuje „sprava“. Ali na kakšen način je pripravljena? Niti jasnega programa ni še nihče slišal od Gautscha, zakaj o prestolnem govoru se pač ne more trditi, da bi izražal kaj posebnega razen „državnih potrebščin“ in zaostalih parlamentarnih nalog. Nič pa se ni zgodilo, na kar bi se mogla opirati sprava narodov. Na Češkem, kjer iščejo vse vlade glavne vire svoje moči, kupčujejo privilegiranci obeh narodov in mešetarijo visoki aristokrati; češkemu in nemškemu narodu pa je določena vloga gledalcev, ki imajo počakati, da se dvigne zastor in da se odigra pred njimi pripravljena in dogotovljena igra.

Na samoljubnem koristolovstvu meščanskih strank se osniva Gautscheva sreča. Če bi si zidal palačo tik ob žrelu ognjenika, bi bil njen temelj ravnotako varen. Nekaj kritičnega je v zraku državnega zbora. Ako dobi Gautsch ta teden svojo večino, se bo kriza odgodila, rešila pa ne.

Deželnozborski volilci!

Dne 31. t. m. je v mestni kuriji v Ljubljani voliti enega poslanca za deželni zbor. Pač je ta kurija privilegirana in le pičlo število delavcev ima v njej volilno pravico. Toda ne glede na to, da je na Kranjskem volilna dolžnost, ki zavezuje vsakega volilca, da se mora udeležiti volitve, mora stranka dati svojim članom in somišljenikom priliko, da oddajo svoje glasove po svojem prepričanju in tudi tukaj izrazijo svoje politično mišljenje.

Da se zaradi tega pomenimo, sklicuje ljubljanski volilni odbor

volilni shod

ki bo v ponedeljek, dne 23. t. m. zvečer v

areni „Narodnega doma“.

Volilni shod se začne takoj, ko bo končan železničarski shod, ki je sklican tudi v ponedeljek, ob 8. zvečer v areno.

Na volilnem shodu se razglasi

kandidatura

soc. demokratične stranke.

Vse deželnozborske volilce vabimo, da se v čim večjem številu udeležijo tega shoda.

Volilni odbor

jug. soc. dem. stranke.

Balkanski socialisti in vojna.

Belgrad, 20. oktobra.

Prva socialno demokratična balkanska konferenca je sklenila, da se ima sklicati druga taka konferenca letos v Sofijo. Če je bila naloga te konference prej taka, da bi se bila lahko za nekaj časa odgodila, se je to izpremenilo, ko je nastala vojna med Italijo in Turčijo. Ta vojna se tako dotika Balkana, da se skupna akcija balkanskega proletariata ne more odlašati. Ker bolgarska socialna demokracija tudi formalno zahtevala, da se skliče druga balkanska konferenca in se je srbska stranka pridružila tej zahtevi je bil dne 18. t. m. (5.

oktobra po starem koledarju) sklican sestanek da se izvrše potrebne priprave in da se organizira skupna akcija balkanskih socialno demokratičnih strank proti vojni.

Konference so se udeležili delegati iz Rumunije, Srbije, Soluna ter iz Hrvaške in Bosne. Organizacija v Skoplju je izrekla svoje soglasje z delom konference.

Na konferenci so bile sprejete sledeče resolucije:

A. 1. Predhodna balkanska socialno-demokratična konferenca smatra, da je skupna akcija socialno demokratičnih strank na Balkanu potrebna in je zato nujno, da se čimprej skliče druga konferenca.

2. Predhodna konferenca meni, da je treba na drugo konferenco povabiti vse socialno demokratične stranke in skupine na Balkanu, ne da se izključijo katerakoli stranka v internacionali, povrh tega pa s posvetovalnim glasom tudi socialno-demokratične stranke iz Avstro-Ogrske in Rusije.

3. Pooblaščenca od prve balkanske konference, da izvršijo vlogo posredovalnega tajništva ima srbska stranka priobčiti ta sklep vsem strankam in skupinam ter sklicati drugo konferenco. Če se ne doseže sporazum vseh strank za udeležbo, tedaj je mandat srbske stranke sam po sebi potekel in ostale socialno demokratične stranke na Balkanu dobe popolno svobodo ravnanja.

B. Z ozirom na imperialistično politiko kapitalističnih držav, v kateri predstavlja napad Italije na Tripolitanijo najnovejši in najbrutalnejši čin, ter z ozirom na nevarnost zmede na Balkanu in splošne vojne v Evropi sklepa predhodna konferenca sporazumno z mednarodnim socialističnim tajništvom, da se skličejo dne 5. novembra tabori socialno demokratičnih strank z vzajemno izmenjavo govornikov. Da bo ta akcija čim močnejša, se bo balkanski proletarijat v protestnih resolucijah pridružil borbi mednarodnega proletariata proti vojni in naglašal v zmislu resolucije prve balkanske konference, ki je bila meseca decembra 1909 v Belgradu, idejo demokratizacije balkanskih držav in stremljenja bojujočega proletariata po demokratični balkanski federativni republiki skupno s Turčijo, katere reakcionarna in zastopala politika pospešuje apetit malih balkanskih držav in velikih evropskih sil do vojne, kot najpopolnejšo garancijo po soglasnem nazoru balkanske socialne demokracije za ohranitev miru ter za splošni razvoj in napredek na Balkanu.

C. Ta sklep se ima naznaniti vsem socialno-demokratičnim strankam in skupinam na Balkanu s priporočilom: a) Da sprejmejo sklep o akciji proti vojni in da idejo demokratične federativne republike ter da zahtevajo izmenjavo govornikov od sosednjih bratskih strank; a) Da

MAKSIM GORKIJ.

Mati.

Socialen roman v dveh delih

Glas se mu je ojačil, lice mu je pobledele in v očeh mu je zažarela navadna, zadrževana in enakomerna sila. Glasno je pozvonilo in zmotilo Nikolaja sredi besede — Ljudmila je prišla v lehkem, času neprimernem plašču z lici, od mrza zardelimi. Snemajoč rartrgane galošne je dejala s srditim glasom: — Razprava je razpisana ... za danes teden!

— Res? — je zaklical Nikolaj iz izbe.

Mati je urno stopila k njemu, ne vede, ali jo vznemirja radost ali strah; Ljudmila je šla poleg nje in je dejala ironično s svojim nizkim glasom:

— Res je! Namestnik državnega pravdnika Šostak je ravnokar vročil obtožnico. Na sodnji govore čisto javno, da je sodba že narajena. Kaj je to? Ali se vlada boji, da bodo njeni uradniki premehki z njenimi sovražniki? Tako dolgo in tako temeljito kvari svoje služabnike, a še zmerom si ni v svesti, da so podležji? ...

Ljudmila je sedla na divan, otla si suha lica z dlanmi, v njenih motnih očeh je gorelo zaničevanje, njen glas je prekipeval od gneva. — Zaman tratite svoj smodnik, Ljudmila! — jo je miril Nikolaj. — Ne slišijo vas ...

Črni kolobarji pod njenimi očmi so za-

trepotali, pokrivši obraz z zlovesčo senco; grizla si je ustni in nadaljevala:

— Proti tebi grem; pa me ubij! To je tvoja pravica, jaz sem tvoj sovražnik. A braneč svojo oblast ne kvari ljudi, ne daj, da jih moram prezirati, ne drzni se zastrupljati moje duše s svojim cinizmom!

Nikolaj jo je pogledal skozi očala, pomežiknil z očmi, zmajal z glavo. A ona je nadaljevala, kakor da bi stali oni, ki jih je sovražila, pred njo. Mati je uapeto poslušala njene besede, a ni razumela ničesar in je nehote ponavljala zase ene in iste besede:

— Sodna razprava ... danes teden ...

Ni si mogla predstavljati, kako bodo sodniki s Pavlom, a nenadoma je začutila bližanje nečesa neizprosne, nečloveško strogega, krutega. Misli so kalile njeno glavo, zastirale ji oči s sivo meglo, pogrezale jo v nekako testeno maso, ki je zbuhalo v telesu mrzlico in slabost. Ta občutek je rastel, vsesaval se v kri, grabil srce in ga stiskal in zastrupljal v njem vse živo in dobro.

XXIII.

V tem oblaku dvomov in potrnosti, pod težo bridkega pričakovanja, je molče preživela en dan, dva, a tretji dan je prišla Saša in dejala Nikolaju:

— Vse je pripravljeno! Danes ob ...

— Pripravljeno je že? — se je začudil

— Zakaj pa ne? Poiskati sem morala prostor in obleko za Ribina, vse ostalo je vzel nase Godun ... Ribinu je treba prehoditi le

en del mesta. Na ulici ga sreča Vjesovščikov preoblečen seveda, ogrne ga s plaščem, posadi mu čepico na glavo in mu pokaže pot ... Jaz ga počakam, preoblečem in odpravim naprej.

— Čedno! A kdo je Godun? — je vprašal Nikolaj.

Videli ste ga. Na njegovem stanovanju so se sestali s ključavničarji.

— A! Spominjam se ... čudak ...

— Odpuščen vojak, krovec ... Malo razvit človek, z neizčrpnim sovaštvom do nasilja ... in do nasilnikov. Nekoliko filozofa je v njem! — je dejala Saša in gledala proti oknu. Mati jo je molče poslušala in nejasno čuvstvo je gorelo v njej.

— Godun hoče oprostiti svojega nečaka, kovača Jevčenko. Ali se ga še spominjate? Eleganten in čeden fant, ki vam je bil všeč ...

Nikolaj je pokimal z glavo.

— Godun je vse dobro pripravil — je nadaljevala Saša — a dvomim v uspeh ... Če opazijo na skupnem izprehodu kaznjenci lestvico, jih bo mnogo hotelo ubežati ...

Zatisnila je oči in utihnila; mati je stopila k njej.

In drug drugega bodo ovirali ...

Vsi trije so stali pred oknom, mati vzdahnila Nikolajem in Sašo. Njun burni razgovor je budil njenem srcu vse življene nejasne občutke ...

— Tja pojdem! — je dejala nenadoma.

— Čemu? — je vprašala Saša.

— Ne hodite, draga moja! Vjamete se! Nikar! — ji je svetoval Nikolaj.

Mati ga je pogledala in bolj tiho, a trdovratnejše ponovila:

— Ne, jaz pojdem ...

Spogledali so se in Saša je dejala:

— Razumljivo je ...

Obrnila se je k materi, vzela jo pod pazduho in ji rekla s preprostim, ampak prisrčnim glasom:

— Rečem vam le, da čakate zaman ...

— Dragá moja! — je vzkliknila mati in jo pritisnila k sebi s trepetajočo roko. — Vzemite me ... ne bom vas nič ovirala! Moram! Ne verujem, da je beg mogoč!

— Mati pojde! — je rekla Saša Nikolaju.

— Vaša stvar! — je odgovoril Nikolaj in sklonil glavo.

— Skup ne moreva biti. Pojdite na polje, k vrtovom ... Odtam vidite obzidje jetnišnice ... A če vas vprašajo, kaj tam delate?

Vsa vesela ji je odgovorila mati:

— Odgovor že najdem! ...

— Ne pozabite, da vas poznajo jetniški pazniki! — je pripomnila Saša. — In če vas zagledajo tam ...

— Ne ugledajo me! — je vzkliknila mati.

V njenih prsih se je bolešno jarko razvnelo upanje, ki je ves čas neopaženo tielo v njej in je oživljalo ...

(Dolje.)

pošljejo o sklicanju druge balkanske socialno-demokratske konference v zvezi tega sklepa čimprej odgovor srbski socialno-demokratski stranki.

NOVICE.

*** Protestno zborovanje gluhozemelj.** Gluhozemelj v Berlinu so imeli protestno zborovanje proti draginji živila. Seveda ima tako zborovanje precej drugačno podoben kakor zborovanje drugih ljudi. Vse je tiše in mirnejše kot večjemu, ako včasih zaženeta kozarec. Drugače pa je bilo na zborovanju živahno, dasi se je živahnost opazala samo v kretanjih z rokami in v izrazu na obrazu. Na shodu sta poročala dva govornika, oba gluhozemelca. Eden se je bil naučil z glasom govoriti in je izgovarjal besede, toda njegove besede so za gluhozemelca čudno zvenele. Gluhozemelj so ga jako dobro razumeli, ker je delal kretanje z rokami in je z ušnicami jako razločno gibal. Njegov govor je večkrat presegal živahno ploskanje, kadar pa so hoteli zborovalci izraziti nevoljo, se je razlilo po dvorani zamolklo mrmranje. Drugi govornik pa je bil popolnoma mutast in je govoril samo s kretanjami. Na gluhozemelca napravilo zborovanje čuden, resnoben vtisk. O enem zborovanju gluhozemelj se je pred meseci že poročalo. Socialno-demokratska stranka je namreč priredila v Berlinu za gluhozemelce volilni shod, kjer je poročal neki gluhozemelj sodrug.

*** Pravni zastopnik socialističnega dnevnika v Danskem.** Sodni nadsvetnik sodrug Möller je umrl v Kodanju star 65 let. Svoje premoženje v znesku 140.000 kron je zapustil za dobrodelne in zlasti za delavske namene. Stranka dobi 30.000 kron, ki naj se porabijo za izobraževanje nadarjenih otrok članov socialistične zveze, 50.000 kron naj se porabi za pospeševanje abstinencnega gibanja, ostalih 60.000 kron pa je namenjenih deloma za pravno pomoč revnim ljudem deloma za podporo blagajni krojaških pomočnikov. Sodrug Möller se je bil priklonil socialističnemu gibanju že v svojem 20. letu. Ko v osemdesetih letih noben advokat ni hotel zastopati procesov hudo zatiranega socialističnega glasila "Socialdemokraten", je prevzel zastopstvo Möller, dasi je zaradi tega izgubil vse premožne kliente. Sodrug Möller je živel čudno in sila preprosto v podstrešni izbi.

*** Zlato na Spitzbergh.** Na Spitzberghu je bila pred kratkim tajna ekspedicija, ki je iskala zlato. Vdeleženci zdaj pripovedujejo, da je na Spitzberghu mnogo kvara, ki je pomešan z zlatom tako, da bi se izplačalo pridobivanje zlata. Odkrili so tudi obširna skladišča marmora in premogovne žile. Bajne ustanove družbo, ki prične na Spitzberghu z velikim podjetjem.

*** Človeški okostnjak iz kamenite dobe.** Pariški profesor Henri Martin je odkril v La Quini v departementu Charente skoro popolnoma ohranjen človeški okostnjak iz najstarejše kamenite dobe. Predno so prišli do okostnjaka, so morali po dobro premišljenem načrtu kopati skoro sedem let. Okostnjak je najmanj toliko star kakor znani okostnjak iz La Chapelle aux Saints ali pa lobanja neandertalske doline ako ni še starejši. Okostnjakovo lobanjo so poslali pariški akademiji znanosti. Čeljusti so popolnoma ohranjene, zobje so nenavadno močno razviti, zlasti podočniki, ki pa so precej obrabljeni, iz česar sklepajo, da je skelet starejšega človeka. Skelet izroče pariškemu muzeju.

*** Kopenick na Francoskem.** Po Francoskem je potoval z večjim oddelkom spremstva in s trobenčastim na čelu mož, ki se je izdal za kolonialnega komisarja de Bellefonda. Sprejel je dva vagona smodnika, se udeležil manevra in si je dal prenesti svojo korespondenco v stanovanje poveljjočega polkovnika. Po katastrofi na "Liberté" je šel v sijajni uniformi k sorodnikom nekega ponesrečenega mornarja ter jim izrazil v imenu vlade sožalje. Sprejel je v oblasti mesteca Delija in je dal svoj prihod naznaniti s trobenčastem. V Parizu se zelo zanimajo za kolonialnega komisarja, vendar pa dozdej ne vedo nič gotovega o njem.

*** Konec sveta.** Pater Ilidor v caricinskem samostanu Caricynu na Ruskem prorokuje konec sveta. Preje bo seveda prišel antikrist in to se bo zgodilo po prorokovanju patra Ilidora v dveh tednih. Pater Ilidor in drugi menihi opominjajo ljudstvo, naj se reši. Kako pa naj se reši? Pater Ilidor hoče rešiti vernike na naslednji način. Devet čevljev pod samostanom kopije 300 vernikov in pripadnikov preroka Ilidora predor, na samostanskem dvorišču pa prekope. Ta dela morajo biti gotova čez 25 dni, torej do antikristovega prihoda. V predor in prekope se bodo poskrili verniki, kajti po izjavi patra Ilidora moč pekla ne sega pod zemljo. V tem zatišju bodo patrovi verniki mirno pričakovali konca sveta. Ruske oblasti puste prenapetega meniha uganjati svoje prismojarije, ker se ne smejo vtikovati v cerkvene in samostanske zadeve.

*** Noblova nagrada za medicino.** Letošnjo Noblovo nagrado za medicino je dobil profesor na univerzi v Upsali, Alloar Gull-

strand, za svoja znanstvena preiskavanja o optiki očesa.

*** Razburjeni pariški natakariji.** Velika množica brezposelnih natakarijev je v Parizu naskočila posredovalno pisarno za francoske natakarije. Natakariji so razbili vso opravilo. Vzrok demonstracije je, ker jim tuji natakariji delajo prebudo konkurenco.

*** Manifest kitajskega regenta.** V Pekingju je razposlal regent med ljudstvo manifest, ki pravi, da je prejšnje revolucije povzročila "drhal", to pa so zanetili visoki dostojanstveniki in častniki. Manifest povdarja velike zasluge vladajoče rodbine, ki je Kitajsko napravila za največjo državo sveta in se je vedno trudila, da odpravi spor med Kitajci in Mandžuriji. Regent je z obema narodoma ravnala enako dobrohotno. Manifest je ljudstvo v Pekingju hladno sprejelo, ponekod so ga strgali z zidov ali pa ga prelepi s protidinastičnimi proklamacijami. Regent je dobil pretilna pisma, pri vojakih cesarske straže so našli revolucionarne oklice. Pekinška vlada je v velikih skrbih.

Ljubljana in Kranjsko.

— Deželnozbornske volilce opozarjamo na nocojšnji volilni shod, ki je naznanjen na prvi strani današnje številke. Čeprav gre za privilegirano kurijo, ki jo je v deželnem dvorcu vladajoča "demokratska" klerikalna stranka ohranila, da s tem bolje proslavi svoj "ljudski" značaj, je vendar treba, da se tudi pri tej priliki zberemo socialno-demokratski glasovi, tembolj ker volilna dolžnost tudi tistim volilcem ne dovoljuje, da bi ostali doma, ki nimajo nobenega interesa za tako volitev. Če moramo glasovati, se razume, da bomo glasovali socialno-demokratsko. To je posebno nujno, ker napenjajo nasprotniki vse sile in razvijajo strastno agitacijo.

— Železničarsko vprašanje je danes med najvažnejšimi političnimi predmeti in nam kaže posebno jasno zvezo gospodarskih vprašanj s političnimi. Kaže nam pa tudi neizogibni in neizpremenljivi mednarodni značaj gospodarskih interesov. Celo nacionalistične železničarske organizacije, ki so bile ustanovljene proti mednarodni socialistični organizaciji, in zato, da bi gojile šovinizem med svojimi člani, so se — internacionalno združile, ker čutijo, da drugače sploh nič ne pomenijo. Smešno in absurdna je pač mednarodna zveza narodnjaških hujskačev; organizacije, ki imajo števati druga proti drugi, se združijo; brate, ki so se zmerjali in pljuvali drug na drugega, se objemajo in poljubujejo... Ali sedaj ne gre za to smešnost, kateri bi se ob drugi priliki pričeli krohotati, temveč za vprašanje, kaj bo z železničarskimi zahtevami, o katerih ima v naj krajšem času odločiti drž. zbor. Gospodje, ki so pri vsakih volitvah največji prijatelji železarjev, ima zdaj priliko, da dokumentirajo to prijateljstvo. Ali kakor je videti, jim je stvar zelo neprijetna, ker bi bilo treba zvišati davke tistim, ki imajo dovolj, dočim so bili vedno le vajeni nalagati davke na živila, na ljudska stanovanja in na druge življenske potrebe. To so reči, ki ne zanimajo le železničarje, temveč vse delavstvo. Zakaj vsak zaveden delavec mora poznati politiko tistih gospodov, ki bodo zopet prihajali in zopet zahtevali ljudske glasove. Zato je pričakovati, da bo nocojšnji železničarski shod, ki se prične ob 8. v areni "Narodnega doma", čimbolje obiskan in da se ga ne bodo udeležili samo železničarji, temveč da bodo nanj prihitali vsi zavedni delavci, ki jim dopušča čas.

— Železničarske žene opozarjamo še posebej na nocojšnji železničarski shod, na katerem poroča sodrug Kopač iz Trsta, kako stoji sedaj z železničarskimi zahtevami. Če ne more železničarska družina izhajati z denarjem, ki ga zasluži oče, je to gotovo tudi briga železničarske žene, ki mora gospodariti, pa se ji zlasti ob sedanjih draginjah nikdar ne morejo vjemati računi. Zatorej žene, na shod nocoj!

— Znamerjenje volilne dolžnosti je na Kranjskem kaznjivo. Kdor se more opravičiti, seveda ne more biti kaznovan. Ali mnogo volilcev še ne ve, da se morajo sami opravičiti, ker jih drugače oblast enostavno kaznuje. Že parkrat se je tako zgodilo, da so volilci, ki so bili zadržani v službi ali na drug način, čakali, če bodo poklicani, da se opravičijo. Namesto tega so pa naenkrat dobili nalog, da imajo plačati globo. Volilec, ki ni mogel na volišče, se mora torej sam opravičiti in sicer tekom osmih dni po volitvi. Za sedanjost volitev mora to storiti pri ljubljanskem magistratu.

— Ljubljanski Nemci kandidirajo za deželni zbor odvetnika dr. Egerja. Razume se, da je to kandidatura, ki hoče šteti glasove.

— O disciplinarni preiskavi, v katero je prišel tržni nadzornik Bibnikar po ovadbi deželnega odbora, pravi sobotni "Slovenec", da jo je zahteval dr. Tavčar sam. Sicer ne pove, če v svoji lastnosti kot deželni odbornik, ali stvar bi bila pač vredna pojasnila. Če ima klerikalni list prav, tedaj je čudno, da izrabljajo liberalci ravno to reč za volilno reklamo, za katero so deželni odbori nemara potihem še nekoliko hvaležni. Vsekakor je to ovadba jako slabo znamenje za naše javno življenje.

Klerikalci so pač popolnoma pozabili, kako so znali grajati take reči, ko so bili še sami v opoziciji. Liberalcem pa mora postati ogorčenost tudi nekoliko težavno, če se nekoliko spomnijo na preteklost. V politični kulturi smo že še za dobrih par desetletij zaostali.

— Vlom v šentpeterski cerkev. Pred kratkim smo poročali o dragocenem ribizljevem grmu, o katerem je cerkveni vlomilec Pavel Weber pisal svoji sestri, da naj ga presadi z najetega vrta na svoj lastni vrt. Pismo je šlo skozi roke jetniškega nadzorstva in temu se je zdelo čudno, da bi bil navaden ribizljev grm toliko vreden. Saj nosi čisto dober sad, ali ribizelj se prime kakor vrba, če se le vtakne zelena veja v zemljo. Šli so torej sami izkopati "dragoceni" grmič pa so našli, da je bilo pač dragoceno, kar je bilo — pod njem. Bili so namreč predmeti od cerkvenih vlovov, ki so specialiteta Webrovega rokodelstva. Pod grmom je imel svoje skladišče in zdaj je policija dogrnala, da so med predmeti, ki so bili tam najdeni, tudi tisti, ki jih išče izza vloma v ljubljanski cerkvi Sv. Petra.

— Med na cesti. V petek večer se je nekemu vozniku, ki je peljal med, pokvaril sod. Med je začel curljati po cesti in na Bregu je nastala prava sladka luža. Mladina je voznikovo nesrečo hitro zapazila in hitela z žlicami in lonci oborožena na kraj nezgode, da si nekoliko osladi sladkosnedna usta. Dogodek je povzročil mnogo vesele zabave med občinstvom, vozniku pa ne.

— Ustanovitev šahovnega kluba v Ljubljani. Od mnogih stran se je že izrekla želja, da se naj tudi ljubljanski šahovski organizirajo. Da se tej želji ustreže in ustanovi klub, se vlnudno vabijo vsi ljubljanski prijatelji šaha na sestanek, ki bo prihodnjo soboto, dne 28. t. m. v salonu hotela "Ilirija" ob pol devetih zvečer.

— Odbor pevskega društva "Vzajemnosti" ima jako važno sejo v ponedeljek dne 23. t. m. ob 8. zvečer v društvenem lokalu Šelenburgova ulica št. 6, II. nadstropje. Sodrugi odborniki in predsedstvo zveze "Vzajemnosti" se povabljajo, da se točno in zanesljivo udeležijo seje.

— Elektrokinematograf "Ideal". Detektivna drama Zigomar se je predstavljala pretekla dva dneva pri razprodanem prostoru; mnogo obiskovalcev je moralo oditi. Velikanski prizori te igre ostanejo gotovo vsakemu v spominu, kajti veleznanimivi so prizori, kako se zasledujeta detektiv in bandit. Naj nikdo ne zamudi te prilike, ker slika se kaže samo še danes. Pripravlja se "Mladostni greh". V nekoliko dnevih se odpre v čakalnici kinematografa, moderna angleška električna fotografija po čudovito nizkih cenah. Za 12 slik se bode plačalo dosti manj kot eno krono. Strokovnjaško natančno delo.

— Škofja Loka. V nedeljo popoldne je bil na Trati v Poljanski dolini pripravljalen sestanek za ustanovitev "Vzajemnosti", katerega se je udeležilo do 50 sodrugov, kar je zelo lepo število, če se pomisli, da je bil to prvi socialistični sestanek v našem kraju. Zborovanje je otvoril in vodil sodrug Slapanik, povdarjajoč, da se mora tudi škofjeloško delavstvo začeti brigati za organizacijo, ako hoče korakati s svojim časom vzpored. V imenu centralnega odbora je pozdravil zborovalce sodrug Lehpa mer, nakar je sodrug Kocmurja se je razvila živahna debata, v katero je poseglo več navzočih. Izvolil se je tudi pripravljalni odbor 11 članov, ki bo preskrbel vse potrebno za ustanovitev podružnice. Ob zaključku sestanka je sodrug Slapanik povdarjal še potrebo čitanja in naročanja "Zarje", ki je v primeri s številom delavstva v škofjeloškem okraju veliko premalo razširjena. Po razpoloženju na shodu sodeč, bo škofjeloška podružnica ena najboljših.

— Ciganski napad. Minolo sredo se je z vozom vračal posestnik Franc Vidie iz Idrije v Sostro. Med Logom in Brezovico ga je napadla tolpa ciganov. Vidie je spoznal nevarnost, udaril po konjih in na ta način ušel. Vidie je še tisto noč naznanil napad orožnikom, ki so drugi dan aretirali več sumljivih ciganov.

Idrija.

— Predstojništvu bratovske skladišnice. c. kr. eraričnega rudnika v Idriji v uravnavanje. C. kr. deželna vlada za Kranjsko je izdala pod št. 24528 sledeči razglas: "Po letni zdravilski sezoni, ki se konča 15. oktobra 1911, se bo otvorila v c. kr. dobrodelnem zavodu v Bađenu pri Dunaju zimska zdravilška sezona 1. novembra 1911 in bo trajala do 25. marca 1912. Kakor za poletno tako se bodo tudi v zimsko zdravljenje sprejemale ubožne ali neprimerno osebe z boleznimi ali poškodbami, ki se morejo ozdraviti ali izboljšati z uporabo toplih žveplenastih kopelji. Za prijavo za vsprejem potrebno zdravniško spričevalo mora ob kratkem podati znanstveno označbo bolezni in izjavo, da prosilec potrebuje kopelno zdravljenje in je zato sposoben. Otroci pod 12 leti, neozdravljivi posebno z mrtvoudnimi mišicami mehurja in zadnjice noseči slaboumni in bolniki z nalezljivimi boleznimi se v zavod ne

vsprejemajo. V zavodu so na razpolago tudi mnoga zdravilna sredstva pod vodstvom izkušenega strokovnjaka. Dnevni oskrbovalni stroški znašajo 1 K 60 v. Sprejem se dovoljuje le na pismeno prijavo, na katero naznani ravnateljstvo zavoda pismeno dan za nastop zdravljenja. Prosta mesta ne oddaja ravnateljstvo zavoda, marveč za osebe na Dunaj pristojne ondodni magistrat, za druge pristojni deželni odbor potom domovnih občin, bolniških blagajnic in drugih enakih humanitarnih zavodov, pri katerih se imajo oglašiti zdravljenja potrebne osebe s predložitvijo domovinskega lista ubožnega spričevala in zdravniškega izvida. Sprejeti oskrbovanci imajo pravico do postelje, hrane, žveplene kopeli, posteljnega in kopalnega perila, zdravniške pomoči in zdravil, za lastno perilo in potne stroške ima vsak oskrbovavec sam skrbeti. Ta odlok je za idrijsko delavstvo eminetne važnosti. Treba bi bilo le dobre volje pomagati delavstvu c. kr. eraričnega rudnika, ki trpi na protinu in drugih revmatičnih boleznih, da nikjer ne v toliki meri. Sedaj pošiljajo iz Idrije ozdravljive bolnike v ljubljansko deželno bolnico za vse bolezni. S te bolnice prihajajo na revmatizmu bolni ljudje po navadi neozdravljeni, dostikrat pa še slabejši domu. Kajti v deželni bolnici vedo, da to ni zavod za take bolezni in delavce, ki nima denarja, mora domu, kjer čaka milostno sam in družina v gladi in revščini, smrti. Takih slučajev bi našli dovolj. Zato pa je dolžnost, da predstojništvo bratovske skladišnice in rudnik skrbita zato, da se taki bolniki pošiljajo tja, kjer je zdravljenje njih bolezni uspešno. In to je le v kopalskih zdraviliščih. Vse boljše situirane bolniške blagajne državne in ne državne, imajo že davno to vpejano, le za idrijskega državnega trpina se nihče ne meni. Slučaji kroničnega revmatizma se zadnja leta rapidno množijo v novem senčnatem kotlu, storilo pa se ni proti temu nič. Napol pohabljeni možki in ženske delavskega stanu trpe mesece in mesece in cela brez pomoči. Zadnji čas je, da se temu odpomore, če ima erar za vse mogoče denar, je nujno potrebno, da ga dobi tudi za zdravje.

Štajersko.

— Otrok je zgorel. V Možgancih si je zanetilo več otrok ogenj. Šestletni otrok sodruga Horvata je prišel preblizu ognja, užgala se je obleka in je otrok dobil tako hude opekline, da je čez par ur umrl.

— Požar. Blizu Ormoža je zgorela sođr. Gottweinu hiša z vso hišno opremo.

— Vlom v smodnišnico. V smodnišnico kneza Windischgrätza v Lukanih so vlomili tatje in odnesli 20 kilogramov smodnika in dinamita. Vrata so vlomilec razdrl popolnoma. O vlomilec ni nobenega sledu.

— Cestna roparja. Dne 16. t. m. po noči je šel delavec Jožef Beranec po cesti med Slovenjim gradcem in Šmartnom. Na samotnem kraju ga napadeta dva moža in ga vržeta na tla. Ker nista dobila pri njem nobenega posebnega plena, sta z njim tako nečloveško ravnala, da sta mu zlomila nogo. Drugo jutro so našli težko poškodovanega Beraneka na cesti; oddali so ga v celjsko bolnico Storičev dosejati še niso prijeli.

Goriško.

— Štiridesetletnica podgorskega župana. Dne 4. novembra t. l. poteče štirideset let, odkar je sedel na županski stolec naš župan g. Ant. Klančič. Slišali smo, da se za ta dan pripravljajo velike reči. Čeprav se podgorsko občinstvo ne navdušuje prav nič za županov "jubilej", so se vendar našli nekateri, ki nočejo, da mine ta dan kar tako. In pripravljajo se, da kar najbolje proslave župana o priliki štiridesetletnice njegovega županovanja in zdi se nam, da že vidijo kozarec, s katerim bodo slavili to redko obletnico in počastili slavljenca župana. A ker se spominjamo, kako so lani po občinskih volitvah, slavili zopetno izvolitev Klančiča za župana, mislimo, da jim v času novega vina pride ravno prav županova štiridesetletnica. — Če se ne motimo, je bil izvoljen iz srede občinskega starejšinstva odsek, ki ima nalogo poskrbeti vse potrebno za slavnost. Ker so pa ti ljudje napredni, še več — liberalni?!, vedo, da bi slavnost ne imela velike vrednosti, če se tisti dan ne poje — velika maša. Tu pa ne gre tem močjem po "špagi", ker je podgorski kurat že dlje časa z županom navskriž zaradi cerkvenega organista. Skušali so si pomagati na drug način. Hoteli so poklicati dekana iz Ločnika, pa tudi tako ni šlo, ker je baje rekel kurat, da v podgorski cerkvi ukazuje on, Cerkevni peveci tudi pravijo, da ne bodo peli zastoj in zahtevajo 150 kron za njih trud. In to je spet preveč. V Podgori torej ni nič z mašo, so si mislili in določili, da bodo imeli mašo v Pevmi, drugi del slavnosti pa v Podgori. Pa še se boje, da ne pojde, ker si mislijo, da pevmenski kurat ne bo delal konkurence podgorskemu. — No, mi jim želimo na dan slavnosti najboljšega uspeha — posebno zvečer — svetujemo pa jim, naj bodo kolikor mogoče diskretni, če se bo tudi za to slavnost odprla občinska blagajna. Pa upamo, da se ne bo, ker ima občina zdaj za-

stave, katerih ni imela za sokolsko veselico! In za slavnost ne bo treba kdo ve kakih „pompoznosti“. Če pa bodo kakšni „banketi“, naj jih plača, saj se razumemo, kaj?

— **Na dvorazredni obrtni nadaljevalni šoli v Solkanu** prične novo šolsko leto dne 3. novembra t. l. — Vpisovanje bo 1. novembra od 8. do 10. predpoldne v pisarni šolskega vodstva v Solkanu. Sprejemajo se obrtni in trgovski vajenci, ki stanujejo v solkanski občini in so dovršili ljudsko šolo. Pri-nesajo naj seboj zadnje šolsko spričevalo in krstni list ali mesto krstnega lista delavsko knjižico. Pri vpisovanju je plačati 1 K za učne pripomočke.

— **Po stopnicah je padel** 54 letni Josip Bijavec v St. Andrežu. Zlomil si je pri padeu tilnik ter ostal mrtev.

Istra.

— **Iz Voloske Opatije** nam javljajo: Krajna skupina c. kr. poštini in brzojavnih uslužbencev za Opatijo in okolico je poslala parlamentarnim klubom, predsedništvu parlamenta in trgovskemu ministrstvu sledečo prošnjo: Vedno naraščajoča draginja je primorala poštno uslužbenca v kopaljšču Opatija, da so naprosili pri svojih predpostavljanih oblasteh za odpravo. Življenske potrebe so že dosegle naravnost neznosne cene. Kilogram najslabjšega kruha, ki je stal pred petimi leti 32 vinarjev, stane sedaj 52 vin., moka se je podražila v zadnjih dveh letih od 40 na 50 vinarjev kg, o mesni hrani sploh ne more biti govora. Paralelno so se podražili tudi vsi drugi predmeti in posebno v Opatiji, ki jo leto za leto obiskuje vedno več gostov, se draginja neznošno veča. To pospešuje tudi slabe prometne zveze. Cene stanovanj prekašajo one na Dunaju in sploh na vsakem kraju v monarhiji. Za stanovanje, ki leži visoko gori na promenadi, obstoječe le iz ene sobe in kuhinje, se plača 40—50 K mesečno. Vsa stanovanja so se v zadnjih 4 letih podražila poprečno za 30 odstotkov. Vsi slugi razen pomožnih so oženjeni; nekateri izmed njih imajo celo 5 in še več otrok. Stanovanja kažejo žalostno in obupno sliko, ko morajo otroci in stariši zaradi pomanjkanja prostora na eni postelji spati. Nobeno čudo ni, ako med poštnimi uslužbenci jetika grozno razsaja. Marsikateri tovariši, očetje večje rodbine, si morajo nabirati ostanke jedi, da preživijo svoje otroke. O tem se slava oblast lahko sama prepriča. Tudi morajo tovariši, ki nimajo denarja za kurjavo, v gozdu nabirati lesne odpadke, kar se gotovo ne vjema z njih uradnim stališčem. Naravno, da so vsled tega poštni uslužbenci izgubili vsak ugled; saj so še slabše plačani od delavcev z najmanjšimi mezdami. C. kr. trgovsko ministrstvo je obupne razmere v toliko upoštevalo, da je dovolilo uradnikom letnih 200 K kot draginjsko doklado, tudi poštnim oficiantom je bila dovoljena 20 odstotna draginjska doklada, le poštni slugi so navezani na samo plačo. Celo poštni uslužbenci na Beki so dobili radi bližine z Opatijo draginjske doklade. Podpisana krajna skupina pričakuje torej s popolnim upravičenjem, da se bodo merodajni faktorji ozirali na te naše razmere in nam priznali primerno draginjsko doklado, drugače nam ni živeti, ampak bomo popolnoma uničeni. Kot zadnji klic po pripomoči pred propadom se glasi ta prošnja in zato upamo z vso gotovostjo, da ne bo brez uspeha.

Trst.

— **Samomor.** Emilija Furlan, 28 letna brezposelna dekla iz Kobdila, je spila v četrtki zvečer v dreveredu S. Andrea v Trstu karbolovo kislino. Pasanti so jo videli, ko se je vila v bolečinah in dub karbolove kisline jim je razodel, da gre za samomor. Prihiti zdravnik je našel že mrtvo. Imela je pri sebi delavno knjižico, v katero je bila zapisala na zadnjo stran, da zapušča dedščino svojim dvem sestram. Vzrok obupnega čina je neznan.

Umetnost in književnost.

Opera. Snoči so petič peli Verdijevega „Rigoletta“ in uprizoritev je v vsakem oziru potrdila dobro mnenje o letošnji operi. Če ostaneta ensemble in orkester na sedanji višini, tedaj bo letošnja sezona pač prekašala vse dosedanje operne in utegne ljubljanska opera avanzirati na prvo mesto med Dunajem in Trstom. Vrednost Verdijeve glasbe, ki še ni občutila Wagnerjevega upliva, se kaže tudi v „Rigolettu“, ki ima marsikatero hibo, pa vendar vedno enako močno učinkuje tudi na razvajanega poslušalca, seveda če je interpretacija primerna. Prvo težavo dela krvoločno besedilo, katerega si ne bi smel dovoliti noben moderni dramatičar. Glasba se popolnoma vjema z italijanskimi nazori, ki zahtevajo predvsem melodijo. Za te ni bil Verdi nikdar v zadregi. Ali bilo je treba ravno njegovih svežih, učinkujočih melodij, da se more ob njih pozabiti na nesoglasje z besedami, kakršnih je nešteto, n. pr. v drugem aktu „Oj z bogom, življenje moj“. Letošnja izvedba opere pod vodstvom gosp. Talicha je v orkestru in na odru odlična in obsega mestoma vrhunec, ki se s sredstvi provincial-

nega gledališča sploh ne da prekositi. Že orkestralni del poslušati je spriču uzorne točnosti, s katero se združuje izrazovita finost v stopnjevanju in pravo petje instrumentov pod sugestijo, ki izhaja iz Talichove taktirke, pravi užitek. Pri tej izvedbi se ne izgubi noben izraz, nobena barva; priznanja vredno pa je tudi to da se orkester popolnoma akomodira razmeram na odru in noben fortissimo ne ubije pevčevega glasu. Naslovno partijo poje gd. Novak ki je bil pri prvih predstavah menda še nekoliko tuj v ljubljanski hiši, kar se je izražalo v prepogostih nazalnih glasovih. Te napake, ki se je pojavljala zlasti v višini, se že boljbolj izogiblje; v nižini je njegov glas poln in močan; v tretjem dejanju, ko je skoraj ves čas na odru, kaže tudi vztrajnost. Omeniti je treba njegovo igro, ki karakterizira pravega dramatičnega pevca. — Gd. Krampera, ki poje vojvodo, se nam zdi boljji kakor pri prvem nastopu, ko je bil včas videti nekoliko utrujen. Njegov glas je čist, ima simpatično barvo in dobra šola ga vodi po vseh prehodih brez vidnih težav. Tudi njegova igra izpričuje rutino. — Gildo je snoči prvič pela ga. Otáhalova, ki je Ljubljancem od lanske sezone znana iz nekaterih opernih in operetnih partij. Tudi snoči je imela kot pevka popoln uspeh. Njen jasni sopran je izvrstno izšolan in sposoben za fino niansiranje, ima pa tudi potrebno moč za tako naporno partijo, in dušo. Nekatere kretnje se bodo morale bolje izgladiti, kar ob dobri volji ne more biti pretežko. Gd. Križaj, čigar lepi glasovni material smo že lani omenjali, je očividno napredoval — kot pevec in kot igralec, ter kaže, da se bo še dalje razvijal, pri čemer mu bo pridna vaja pomagala. — Ga. Foedranspergova poje Magdo, ki pač ni disana za njen glas, kar se opaža zlasti v kvartetu; kolikor mora sopran zadostiti tej vlogi ji je zadostila. Omeniti moramo s priznanjem gda. Bukšeka (grofa Montaron), gđeno. Peršlovo (Giovano) in gospo Iličičevo, ki ima pač kot grofinja Ceprano le neznatno epizodo. Glede na zbor moramo ponoviti, kar smo dejali po premieri: Po dolgih letih je to prvi zbor, ki je sposoben za take naloge, zbor, ki poje, ki ima dinamiko in ki se zna gibati, zbor, ki pristaja v okvir sedanje opere.

— **Iz gledališke predstave.** Jutri, v torek, je prva klasična predstava v tej sezoni. Igra se Grillparzerjeva tragedija „Sappho“.

— „**Maticel Slovenski**“ manjka za pokritje letošnjih stroškov še mnogo tisoč kron. Zato nujno prosimo, da čim prej plačajo članarino dosedajni člani in da se prijavijo novi. Članarina znaša 4 K in se more tudi direktno poslati na naslov „Slovenske Matice“ v Ljubljani. V Ljubljani sami se sprejema naročnina v društveni pisarni (Kongresni trg št. 7) in pri tvrdki Iv. Bonač.

Delavsko gibanje.

— **Nemško socialna demokratična stranka** ima svoj zbor letos, kakor smo že javili, od 29. oktobra do vstetega 2. novembra v Inomostu. Za posamezne točke dnevnega reda so sedaj tudi določeni poročevalci in sicer; Poročila podajajo: O strankinem delovanju sodrug Skaret, o blagajni s. dr. Ellenbogen, o parlamentarnem delovanju s. Seitz, o ženskem gibanju s. Poppova, o mladinski organizaciji Jenschik, o izobraževalnem delu Danneberg. O „razmerju nemške socialne demokracije do bratskih strank v Avstriji“ poroča dr. Adler, o časopisju Austerlitz in Emmerling, o draginji živil Bauer, o stanovanjski bedi Reumann, o brambni reformi Schulz.

— **Deželna organizacija** socialnodemokratične stranke v Gorici je založila leta 1909 strankine vžigalice, razglednice in znamke. Do slej se je oglasilo tako malo odjemalcev, da se niti niso izplačali založni stroški. Dočim imajo narodne in klerikalne stranke za svoje organizatorne namene lep dohodek iz prodaje vžigalic, razglednic in znamk, se pristaši socialnodemokratične stranke skoraj nič ne brigajo za odjemanje. Tako Trst ni dal še vinarja. Pulj ravno tako ne, dočim Ljubljana, Idrija, Zagorje in Trbovlje le nekaj malega. Pozivajo se organizacije, da store svojo dolžnost in pripomorejo stranki do dohodkov. Vžigalice se naročajo najhitreje na naslov: Deželna organizacija socialnodemokratične stranke v Gorici. Plačuje se po poštnih položnih listih. Istotam se naročajo znamke in razglednice, ki se pošiljajo proti poštenu povzetju.

— **Ženska konferenca** nemških sodrugic bo pred strankinim zborom v Inomostu dne 28. oktobra. Na dnevnim redu je med drugim: Pristop ženskih k političnim društvom; občinski volilna pravica za ženske; organizacija ženskih poslov; ženska pasivna volilna pravica za obrtna sodišča; socialno zavarovanje.

— **Češko slovenska socialna demokratična stranka** ima svoj X. redni zbor letos o božiču, dne 24. do 26., eventualno tudi 27. decembra v „Narodnem Domu“ na Smičevu. Predlagan je sledeči dnevni red: 1. Otvoritev in ustanovitev zbora; 2. Poročila. 3. Delovanje socialno demokratičnih poslancev v

državnem zboru in v moravskem deželnem zboru. 4. Politični boji in organizacija. 5. Mednarodna solidarnost proletariata in češko-slovenska socialna demokracija. 6. Militaristična in davčna politika razredne države. 7. Socialno zavarovanje. 8. Deželni zbori, okraji in občine. 9. Strankine volitve. 10. Raznoterosti. Zbor se otvori s predkonferenco dne 23. decembra ob 7. zvečer.

— **Poljska socialna demokratična stranka** ima svoj zbor od 8. do 10. decembra. Na dnevnem redu so med drugim sledeči predmeti: Razmerje do drugih socialističnih strank; draginja; volilna reforma za deželo in občine.

ZADNJE VESTI.

Revolucija na Kitajskem.

Zmaga revolucionarjev v Hankavu.
London, 22. oktobra. V Šangaj je prišla že v petek brezzična vest, da so revolucionarji v Hankavu zmagali. Angleški konzulat je dobil obvestila, da niso naselbine tujcev nič poškodovane. Cesarske čete so se slabo branile. Strelji topničarskih ladij so bili takorekoč brez učinka. Vstasi so jako marljivo streljali ter so ustavili streljanje šele ko so tuji začeli mahati z belimi robei. Vstasi so najprej mislili, da gre za kakšno prevaro. Tabor cesarskih, ki je samo pet kilometrov od mesta oddaljen, so vstasi zasedli in utrdili.

Revolucija pred Pekingom.

Peking, 22. oktobra. V pokrajini Čili so dijaki opozorili misijonarje, da nastane blizu Pekinga najbrže vsak čas revolucionarno gibanje. Enaka svarila so dobili misijonarji v Vučangu, preden je tam izbruhnila vstaja.

Jamen v Tsšanfu zgorel.

Peking, 22. oktobra. Brzojavno poročajo, da je jamen (vladna palača) podkralja v Tsšanfu v pokrajini Šantung pogorel.

Ičang v rokah vstašev.

Peking, 22. oktobra. Iz Ičanga, odkoder več dni ni bilo nobene vesti, javljajo, da je mesto v rokah vstašev.

Čangša osvojena.

Peking, 22. oktobra. Vesti iz Čangše javljajo, da so rebeli zavzeli mesto.

Cesarske čete tepene.

Peking, 22. oktobra. Severno od Kvangsija so vstasi napadli brigado cesarskih čet. Imeli so znatno artiljerijo in so prisilili cesarske, da so se v neredu umaknili v Šimpangču.

Ranjenci z bojišča.

Peking, 22. oktobra. Včeraj je dopel prvi transport ranjencev z bojišča na jugu sem.

Juvanski odklanja poveljništvo.

Peking, 22. oktobra. Juvanski, ki je določen za vrhovnega poveljnika cesarskih čet, je odpisal, da je hvaležen za imenovanje, ker pa je bolan, ne more odpotovati v Hupeh, dokler ne okreva. Dotlej pa bo skrbel za priprave. Dvor mu je ukazal, da naj nemudoma odpotuje, če noče izgubiti cesarskega zaupanja.

Novi boji.

Hankav, 22. oktobra. V vstaškem taboru se opazujejo znamenja močnejšega gibanja. Bilo je zopet nekoliko manjših prask.

Finančne težave vlade.

Peking, 22. oktobra. V Petek so imeli tuji diplomati v Pekingu sestanek, da bi se posvetovali o obveznostih, ki jih ima Kitajsko do zunanjih držav. Vlada je prosila, naj se ji dovoli odgoditev obrov, ter išče posojilo.

Juančikajeva mislija.

Peking, 22. oktobra. V poučenih krogih dvomijo, da bi Juančikaj sprejel ponudena mu mesta.

Italijansko turška vojna.

Zavzetje Bengazija.

Rim, 22. oktobra. Agenzia Stefani poroča: Podadmiral Aubry naznanja, da so čete zasedli Bengazi. Do malega spopada je prišlo samo na severnem obrežju, drugače je bilo zavzetje mirno. Mrtvih je pet mornarjev in en častnik, dva častnika in en podčastnik in 13 mornarjev je ranjenih.

Boji pred Bengazijem.

Rim, 22. okt. V bojih pred Bengazijem so imeli Turki in Arabci precejšnje izgube, ker so Italijani veliko bolje streljali. Turško moštvo je obstajalo iz najmanj 2000 Beduinov in iz oddelka redne turške vojske. Izgube Turkov znašajo najmanj 200 mrtvih poleg velikih števil ranjencev. Italijani imajo 61 ranjencev, med njimi 7 častnikov, en podčastnik in 15 vojakov je mrtvih.

Italijanski poraz?

Carigrad, 22. okt. Turki so odbili pri Sentarju v sandžaku Džebel-i-Gharbi južno od Tripolisa napad, ki se ga je udeležilo 300 Italijanov. Turške čete je podpiralo v

boju kakih 1500 domačinov. Italijani so izgubili baje čez 50 mož. Italijansko brodogradje je bombardiralo Zaletin, a baje ni doseglo nikakih uspehov.

Konfisciran turški parnik.

Carigrad, 21. okt. Angleški parnik „Neva“, ki ga je imela v najemu turška družba in so ga bili Italijani zaplenili, a ga zopet izpustili je došel v Prevezo. Kapitan je povedal, da so Italijani konfiscirali 132 zabojev z municijo, puškami in orožniškimi uniformami. Na parniku je bilo 112 vojakov, 7 častnikov, in civilni kajmakam z družinoter 7 civilistov, ki so jih Italijani obdržali v jetništvu in jih sprva prepeljali v Tarent, pozneje pa na Malto.

Kolera med ital. vojaštvom.

Carigrad, 23. okt. Sem dohajajo vesti, da je med italijanskim vojaštvom v Tripolisu kolera silno razširjena. Doslej je umrlo za kolero 260 vojakov.

Pismo italijanskih socialistov.

Carigrad, 21. oktobra. Listi poročajo, da so poslali italijanski socialisti turškim socialističnim poslancem pismo, v katerem obsojajo politiko italijanske vlade

Malomarnost Italijanov.

Carigrad, 21. oktobra. O nočnem napadu dne 16. t. m. na Tripolis poroča „Tarin“: Zaradi površnosti italijanske straže se je Turkom posrečilo s svojimi topovi do 2000 metrov blizu italijanskega tabora priti. Turki so italijansko taborišče obstreljevali. Med Italijani je nastala zmešnjava, ki jim je povzročila precejšnje izgube.

Spopadi na grško-turški meji.

London, 23. oktobra. „Daily Chronicle“ poroča iz Soluna o spopadih med turškim in grškim vojaštvom. Na obeh straneh je mnogo oseb ranjenih.

Italijanska zastava v Homsu.

Rim, 23. oktobra. „Stefani“ poroča iz Tripolisa, da je bombardiranje Homsa ustavljeno in da vihra z utrdbe italijanska trikolra.

Nov kor v Tripolisu?

Rim, 23. oktobra. Vojni minister je povabil vse zapovednike na razgovor, ali ne bi kazalo ojačiti tripolitske ekspedicije še z enim korom.

Gautsch konferira.

Dunaj, 22. oktobra. Baron Gautsch je včeraj popoldne med sejo gosposke zbornice konferiral s knezom Karlom Schwarzenbergom, z bivšim ministrskim predsednikom Beckom in s predsednikom najvišjega sodišča baronom Ruberjem.

Govorice o rekonstrukciji.

Praga, 22. oktobra. Tukaj je razširjena trditev, da je vlada zaupno vprašala člana gosposke zbornice, bivšega poljedelskega ministra Bráfa, če bi zopet sprejel ministrsko listnico. Dr. Bráf je baje odklonil zaradi bolehnosti. „Union“ pravi, da ima namestništveni podpredsednik Vojáček postati češki minister rojak.

Češko-nemška pogajanja.

Dunaj, 23. oktobra. Ta teden se bodo nadaljevala pravna pogajanja med češkimi in nemškimi narodnimi strankami. Kakor poroča korespondenca „Zentrum“, je vlada trdno prepričana o ugodnem uspehu teh pogajanj.

Sklicanje hrvaškega sabora.

Zagreb, 23. oktobra. Hrvaški sabor bo sklican najbrž na dan 2. novembra.

Beg iz jetnišnice.

Gradec, 23. oktobra. Preteklo noč je iz tukajšnjih zaporov ušel bančni ravatelj Schwarz, ki so ga septembra zaprli v Solnogradu zaradi velikih goljufij. Pobegnil je tudi ječar. Jetniškega ravnatelja Herrmanna so zaprli, ker je osumljen, da je pomagal Schwartzu k begu.

Občinske volitve v Brnu.

Brno, 23. oktobra. Danes so volitve v mestni zastop iz četrtega splošnega razreda. Na ulicah je bilo že v zgodnjih urah živahno gibanje, zanimanje za volitve je veliko in udeležba obeta biti ogromna, ker nastopajo pri volitvi štiri samostojne kandidatne liste.

Aretacija bivšega zavarovalnega tajnika.

Brno, 22. okt. Aretirali so bivšega tajnika nekega brnskega zavarovalnega zastopstva Karla Kronfelda; sumijo ga, da je na ime znanega brnskega tvorničarja ponarejal menice in pooblastila ter si na ta način izposodil 124.000 kron. Obenem so aretirali tudi nekega realitetnega posredovalca, ki je baje posredoval pri Kronfeldovih posojilih.

Strupene gobe.

Št. Hipolit, 22. oktobra. V neki gostilni so jedli gostje gobe. Okoli 20 oseb je zbolelo.

Košutovec v vladni stranki.
Budimpešta, 22. oktobra. Bivši član Košutove stranke Okolicsanyi je vstopil v Khuenovo vladno stranko. Svojim volilecem je poslal odprto pismo, da so neodvisne stranke opustile zahtevo samostalne ogrske vojske in se postavile na podlago nagodbe (?). Okolicsanyi je bil dolgo referent za vojaške zadeve.

Ministrska kriza v Srbiji.
Belgrad, 23. oktobra. V političnih krogih se razširja vest, da vojni minister Stepanović v najkrajšem času odstopi. Za njegovega naslednika imenuje vpokojenega polkovnika Vasića.

Bolgarsko sobranje.
Sofija, 23. oktobra. Narodno sobranje se snide 28. t. m. k rednemu jesenskem zasedanju.

Kolera v Turčiji.
Solun, 23. oktobra. Vsled energičnih profilaktičnih vladnih odredb kolera v solunski okolici pojenjuje.

Poraz nemške vlade.
Berolin, 22. oktobra. Pri glasovanju o zakonu, po katerem se ima ustanoviti kolonialno in konzularno sodišče, je vlada ostala v manjšini. Sprejet je bil predlog dr. Müller-Meinigena, ki odklanja upravne uradnike pri sodišču.

Smrti padec zrakoplova.
Hannover, 21. oktobra. Zrakoplovec Tacke se je dvignil na lüneburški pusti v zrak in je padel z majhne višine na zemljo. Stroj se je razbil in Tacke se je tako težko poškodoval, da je kmalu potem umrl.

Igralnica v Düsseldorfu.
Berlin, 22. oktobra. Policija je odkrila v Düsseldorfu igralnico, kjer so hazardirali za precejšnje vsote. Komisija je konfiscirala 5000 mark. Tri osumljene osebe so aretirali; v düsseldorfskih bankah so zaplenili njih vložke v znesku 200.000 mark.

Ustavne garancije na Španskem.
Madrid, 22. oktobra. Dekret vlade obnavlja ustavne garancije, ki so bile zaradi nemirov v Barceloni in po drugih mestih odpravljene.

Velika ponesreženja v Udždi.
Oran, 22. oktobra. Francoski general Toutée, ki se mudi v Udždi (Afrika), je dal aretirati francoskega vladnega komisarja v Udždi Destailleura, francoskega podkonzula Lorgeana in carinskega kapitana Pandorija. Dolže jih velikih ponesrežb.

Velikanski požar v Štambulu.
Carigrad, 21. oktobra. Ob šestih zvečer je izbruhnil v Štambulu velik požar, ki ga doslej niso udušili. Požar je izbruhnil istočasno v predmestju Bajezidu blizu vojne in finančne ministr. in v Kum Kapu ob obrežju Marmare. Več sto hiš je zgorelo.

Carigrad, 23. oktobra. Požar, ki so ga po naročilu zažgale zlobne roke, so z največjim naporom komaj zadušili. Zgorelo je vsega skup okoli 600 hiš. Škoda je ogromna.

Razstrelba v žveplenem rudniku.
Caltaniseta, 22. oktobra. V žveplenem rudniku Trabonella se se užgali plini in povzročili strahovito razstrelbo. Ob času razstrelbe je bilo v rudniku 44 delavcev, kiso gotovovsi mrtvi. Pri reševalnih delih je ponesrečilo 14 delavcev, med temi dva paznika smrtno. Jama je v plamenu.

Ponesrečen napad na Juančikaja.
Peking, 22. oktobra. Ob pregledovanju čet je v častnika preoblečen dijak, pri revolucionarne strane, z revolverjem ustrelil na Juančikaja, a strel ni zadel svojega cilja.

Obsojen seksualni morilec.
Dunaj, 22. oktobra. Snoči se je končala obravnava proti triinšestletnemu tesarju Kristjani Voigtu, ki je proti jutru 14. avgusta na bestialen način zaklal neko prostitutko in mrtvo truplo silno razmrevail. Voigt je bil že enkrat zaradi podobnega, pa ne izvirnega napada in drugič zaradi enakega umora v norišnici. Pri sedanjih razpravi so psihiatri izrekli, da sedaj ne najdejo znamenj blaznosti na njem; če je bil pri zdravi pameti, ko je izvršil umor, pa ne morejo reči. Porotniki so ga z desetimi proti 2 glasoma spoznali za odgovornega in za krivega; nato ga je sodišče obsodilo na smrt na vislicah. Zagovornik dr. Schönbrunn je vložil nično-pritožbo. Nad vse verjetno je, da je mož seksualno blazen.

Eksplozija smodnišnice.
Tokio, 23. oktobra. V državni smodnišnici je nastal ogenj; vsled silne eksplozije je mrtvih 12 oseb, 9 pa težko ranjenih. Tudi dve hiši v bližini smodnišnice sta do tal razdejani.

Za tiskovni sklad „Zarje“ so darovali sodrug: Anton Hladnik 1 K 10 vin., Franc Hladnik 40 vin., Jakob Dragar 30 vin., Jakob Berložnik 60 vin., Josip Berložnik 60

vin., vsi iz Velenja. — Sodrug Josip Slapnik, 1 K 50, Škofja Loka, nabrano dne 1. septembra t. l. pri razredno zavednih delavcih. — Živel!

Glasom enako se glaseh sodeb glavnih zdravnikov dunajske c. kr. splošne bolnice v Wiedenskem okraju se je naravna Franc Jožefova grenčica izkazala odlično po prijetni lastnosti, da učinkuje zanesljivo razkrajajoče in odvajajoče že v malih količinah in brez vsakih drugih stranskih pojavov.

Odgovorni urednik Fran Bartl.
Izdaja in salaga založba Zarje.
Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

Železnato vino s kino lekarnarja Piccoli-ja v Ljubljani

... Dunajska cesta ...
krepča malokrvne, nervozne, vsled bolezni oslabele osebe, blede, slabotne in bolehave oroke, ena pol-litrska steklenica 2 K, tri steklenice K 6'60. Poštnina in zavojnina prosta.
Železnato vino lekarnarja Piccoli-ja v Ljubljani vsebuje v resnici in vedno navedeno množino železa, ima neoporečno zdravilno vrednost in prednjači zaradi tega vsem drugim železnatim izdelkom.

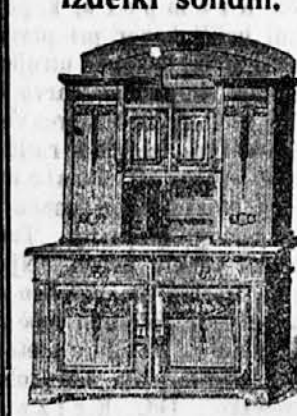
Naznanilo.
Naznanjam tem potom slavnemu občinstvu ustanovitev
Prvega obl. konc. podjetja za pokončavanje podgan, miši in mrčesa.
Pokončavajo se podgane, miši, ščurki, rusi, stenice, moli, mravljinici itd. z novoiznajdenimi, popolnoma zanesljivimi sredstvi in popolnim uspehom. Postrežba hitra, cene zmerne, diskrecija zjamčena.
Za tozadevna blagohotna naročila se priporoča z veselo spoštovanjem
M. Zor
Sv. Petra cesta št. 38.

ANTON BAJEC
cvetlični salon
Ljubljana, Pod Trančo št. 2.
Velika zaloga suhih vencev.
Izdelovanje šopkov in vencev, travkov z napel itd. — Zunanja naročila izvršuje točno.
Vrtnarija je na Tržaški cesti.
Brzojavni naslov: BAJEC, Ljubljana.

10 zapovedi
za zdravje in 10 zapovedi za kmetovalca, vsake posebej tiskane, dobi vsak človek zastoj v lekarni Trnkoczy zraven rotovža v Ljubljani. V tej lekarni se tudi oddajajo zdravila p. t. članom okr. boln. blagajne v Ljubljani, bol. zavodu c. kr. tob. tovarne in bolniške blagajne južne železnice.

Ivan Kacin
Novi Vodmat št. 151, Ljubljana
izdeluje vsakovrstne harmonije
po ameriškem sistemu
in ugodnih cenah.
Priporočam to vrsto harmonijev za nabavo pevskim zborom, ker so zanje izredno pripravi.
Harmonij si vsako lahko ogleda brez da si kaj naroči. Priznana pisma na razpolago. — Ceniki gratis in franko.

Restavracija „International“
na Resljevi cesti št. 22
v neposredni bližini južnega kolodvora.
Vedno sveže pivo, dobra dolenska vina kakor tudi gorka in mrzla jedila.
Na razpolago je vrt s kegljiščem in vsi slovenski, nemški, italijanski delavski listi. Shajališče sodrugov
Na prijazen poset vabi
Marija Petrič,
gostilničarka.

Izdelki solidni.

Zmerne cene.

Jako zanimiv, zabaven in poučen list s slikami je slovenski **„Ilustrovani Tednik“**
ki izhaja vsak petek ter stane četrtletno K 1-80.
Zahtevajte ga povsod! Naročite ga in inserirajte v njem!
Naslov: Slovenski Ilustrovani Tednik, Ljubljana
Kupujte „Zarje“
izvod samo 6 vinarjev.

Največje podjetje konfekc. stroke je ogromna trgovina
O. Bernatovič
Ljubljana, Mestni trg št. 5
katera ima že začetkom sezije
nad 30.000 kom. svežega blaga
po najnižjih cenah — in to:
nad 5000 kom. najfinejši oblek za gospode
.. 2000 .. najfinejši površnikov, športnih in zimskih sukenj
.. 3000 .. pelerin
Solidna postrežba!
nad 2000 kom. posamezn. hlače in telovnikov
.. 3000 .. oblek za dečke in otroke
.. 15000 .. najmodernejše konfekcije za dame in deklice.
Priznana nizke cene!

Konsumno društvo
za
Ljubljano in okolico
vpisana zadruga z omejeno zavezo
ima dosedaj sledeče prodajalne:
I. v Šiški (v lastni hiši) Kolodvorska c.,
II. na Viču (Glince, Tržaška cesta),
III. v Ljubljani, Vodmat, Bohoričeva ulica,
IV. v Ljubljani, Kolodv. okraj, Sodna ul. 4,
V. v Ljubljani, Trnovo-Krakovo, Krakovski nasip 10,
VI. v Tržiču na Gor. (pot proti Bistrici),
VII. na Savi na Gorenjskem,
VIII. na Jesenicah na Gorenjskem.
Pisarna je v Ljubljani, Šelenburgova ulica št. 6 II. — Uradne ure za stranke od 8.—1. ure popoldne.
Članov ima 1474, podpisanega kapitala 44.220 K, vplačanega 31.715 K; garancije 88.440 K.
Pristopi lahko vsak polnoleten konsument oz. konsumentinja; pristopnina 1 K, delež 30 K, ki se vplača lahko v obrokih. Pristopi se lahko v prodajalnah in v pisarni. Hranilne vloge se obrestujejo od dneva vložitve do dneva vzdiga po 5 %. — Dosedanje stanje hranilnih vlog 45.000 kron.
Cene v prodajalnah zmerne! Blago sveže!
V letu 1910 — 4% dividende.